

УДК 821.161.2-1.09 В. Гренджа-Донський: 323.13 (477.87)

Шетеля В. І.

*Аспірант кафедри
української літератури*

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

***Поетична творчість Василя Гренджі-Донського як вияв руху опору на
Закарпатті 20-30-х рр. ХХ ст.***

Анотація. У статті досліджено поетичну творчість В. Гренджі-Донського міжвоєнного двадцятиріччя як прояв руху опору на Закарпатті.

Ключові слова: мадяризація, чехізація, поетична творчість, боротьба, нескоримість, рух опору, заклик, національна свідомість.

Період міжвоєнного двадцятиліття в історії Закарпаття виявився дуже складним і суперечливим. Одразу по закінченні Першої світової війни закарпатські українці, звільнившись нарешті від тисячолітнього мадярського ярма, разом з українцями Галичини й Буковини виявили прагнення утворити свою незалежну державу. Так, 19 жовтня 1918 року у Львові Українська Народна Рада проголосила Західноукраїнську Народну Республіку (ЗУНР), яка існувала протягом 1918–1919 років. У ході українсько-польської війни зовнішні агресори анексували землі ЗУНР: Польща – Галичину, Румунія – Буковину. Закарпаття ж на основі Сен-Жерменської угоди від 10 вересня 1919 року ввійшло на правах автономії до складу новоствореної Чехословацької Республіки. Проте уряд Чехословаччини не поспішав із наданням краю автономії, що почала втілюватися в життя майже через 20 років, а саме з жовтня 1938 року. Та все ж приєднання до складу сусідньої слов'янської держави, хоч і ненадовго, але відкрило нові можливості для суспільно-духовного розвитку краю. Енергійна творча молодь, усвідомивши свою роль у цьому процесі, активно береться за культурно-національну розбудову рідного краю. «У політичній свідомості й ментальності українців, – зазначає О. Баган, – народилася специфічна атмосфера надзвичайно завзятого, мажорного національного опору. Це було життєдайне пульсування енергії нації, що відчула свою силу і велич, пробудилася до повновартісного самоутвердження в Історії» [1, с. 61]. Але важке соціальне становище народу, мовна гризня, наявність таких злоякісних для суспільства денационалізаторських явищ, як підтримуване празьким урядом русофільство, так зване автохтонне русинство та залишки мадяронства дали зрозуміти місцевим українським соборникам, що австро-угорське ярмо просто змінилося чеським, а мадяризація – чехізацією. До когорти свідомих проукраїнських громадських діячів цього періоду належали о. Августин Волошин, брати Михайло та Юрій Брацайки, Федір Ревай, Юліян Ревай, Степан Клочурак, Августин Штефан, о. В. Гаджега, В. Гренджа-Донський та інші. До активної діяльності у справі національного відродження Закарпаття

долучилися також українці-емігранти, які перебували на Закарпатті, Володимир Бірчак, Іван Панькевич, Андрій Алиськевич, Василь Пачовський, о. Степан Решетило та інші.

Особливе місце в колі молодих активістів займає В. Гренджа-Донський – письменник, публіцист, активний громадський діяч, котрий увійшов у літературний процес саме у вирі суспільно-політичних формацій, опублікувавши у 1923 році свої дебютні поетичні збірки «Квіти з терньом» та «Золоті ключі», став основоположником нової української літератури на Закарпатті, ідейно-духовним наставником цілого покоління молодих митців краю, об'єднаних ідеєю соборності України. Названі збірки поета стали першими виданнями українською народною мовою на Закарпатті, наближеною до літературної, та мали величезне значення у суспільному, культурному та духовному поступі рідного краю.

В. Пачовський у передньому слові до першої збірки В. Гренджі-Донського зазначає, що ці «Квіти з терньом» виростили з крові і з болю, на скалі родились, в терню розцвітали їх корони. Вони говорять красно і щиро, що чує серце народу [9, с. 325–326]. З цих слів неважко зрозуміти оцінку й автора цих «Квітів з терньом».

Глибоко проникливу характеристику В. Гренджі-Донського подає А. Волошин у передмові до другої збірки «Золоті ключі». Цими поетичними «ключами», за словами дослідника, «поет відкриває замки нашої слави, палати наших почувань, відкриває тайни нашої народної свідомости» [2, с. 326–327].

В. Гой, говорячи про пробудження з довгого сну української нації як Андромеди у міфі про Персея, разом з І. Котляревським, М. Шашкевичем та О. Ю. Федьковичем згадує і В. Гренджу-Донського, називаючи його Персеєм-пробудником Срібної Землі – Карпатської України, у чому дослідник і бачить його історичну вартість [3, с. 95].

На думку Б. Романенчука, В. Гренджа-Донський «був справжнім батьком нової, української за змістом і формою, літератури народною мовою і батьком національного відродження українського Закарпаття, яке ще за його юности ниділо під малярською окупацією і гнетом в господарській нужді, культурнім примітивізмі й політичній неволі» [10, с. XI]. В. Гренджа-Донський був тим, хто став на позицію, що Закарпаття – споконвіку земля українська з українським населенням і мовою з діалектними ознаками [10, с. XIV].

Побратим по перу Зореслав так відгукувався про поезії «Квітів з терньом»: «Не дивно, що перші його поезії були покриком болю над темнотою й нуждою свого народу та бунтом проти тих, що його поневолювали і штучно тримали в темноті» [11, с. 371].

Літературознавець О. Мишанич зазначає, що в перших двох збірках поезій В. Гренджа-Донський «ще оспівує боротьбу населення свого краю з чужинцями в минулому, але поступово переходить виключно до змалювання

сучасного йому життя» [8, с. 454]. За слушними спостереженнями дослідника, вся творчість митця 20-х років пронизана мотивами революційної боротьби [8, с. 454].

Саме боротьба: за національну свідомість, національну самобутність, за історичну пам'ять, рідну мову, за покращення соціального становища, боротьба проти духовного рабства та морального зубожіння, проти зрадництва й запродавства і, зрештою, романтична боротьба за прекрасний ідеал – все це перебуває у сфері поетичної думки митця і є своєрідним виявом руху опору як окремої особистості, так і цілого суспільно свідомого покоління молодих митців краю. Актуальність дослідження зумовлена тим, що поетична творчість В. Гренджі-Донського як зразок літератури спротиву ще не отримала належного наукового висвітлення. Об'єктом нашої уваги став поетичний доробок митця 20–30-х років. Науково-методологічну базу дослідження склали праці О. Мишанича, П. Стерча, Л. Сеника, Т. Салиги, Л. Голомб, Н. Ференц, О. Багана та ін.

Говорячи про поезію В. Гренджі-Донського, варто зазначити, що дух спротиву митця проявився у досить молодому віці, вже в період публікації першої збірки (1923), про що свідчать не лише вміщені в ній поезії. На наш погляд, цікавою й промовистою з цього приводу є замітка невідомого автора під скороченням «Ст.» в 7-му номері газети «Свобода» за 25 лютого 1923 року (через місяць після виходу першої збірки) під назвою «Голос народу (Публічний протест проти великоруської мови)», в якій ідеться про те, що 13 лютого відбулася святкова вистава «Просвітительського Комітету» в ужгородському театрі, на котру прийшли місцеві жителі і були прикро вражені, почувши російську мову з вуст «просвітителів». Був серед них і молодий В. Гренджа-Донський, який підвівся з такими словами: «Ми, як тутешні горожани, маємо право заявити, що жадного слова не розуміємо! <...> протестуємо, щоб тут “наші просвітителі” по-московськи говорили. <...> Губите нашу душу, губите нашу мову» [14, с. 233]. На питання кореспондента газети з приводу свого виступу поет відповів, що не мав на меті зробити культурний скандал, але як громадянин хотів протестувати проти культурного скандалу, «проти сміливости кацапщини, щоб підняти голос народу і показати, що ми не спимо, не допустимо понижувати і викручувати нашу мову, але ми все бачимо, ми не мертві фігури, щоб нами кожний кидав. Ми не раби, але свободні, дорослі люди, нам допекло, ми далі не будемо терпіти! І доти не спочине наше серце, поки московське сміття тут валяється. <...> най знають і наші брати чехи, що ми не ті, що давно були, але повні почуття національної гордості!» [14, с. 234]. Цей випадок дає всі підстави стверджувати, що митець у віці 26 років має цілком сформований світогляд і тверду громадянську позицію щодо національної належності.

В. Гренджа-Донський, як і всі романтики, вбачав особливу роль митця й мистецтва в житті суспільства, у справі боротьби за волю й свідомість народу. Тому ліричний герой у його поезії постає людиною гордою, яка не

хоче схилити голову перед владарями: *«Було, скорше голодав, / Але шию не схилив, / В панів ласки не просив. / Отаким став і пізніш – / І не схилиться вона / <...> / Отакий я іздавна!»* («Ми нужденний хлібець їли...») [17, с. 137]. Митець поетично називає свої вірші кровавими срібними струнами, на яких він виграє тяжку думу, апелюючи до рідного народу: *«Грайте, грайте кроваві струни, / Чей вас хто почує / І заплаче, заридає / Слезами батьків, / Як почує у серденьку / Невільничий спів. / Рвiтьс'я срібні з болю, із ридання, / Та не занімійте! / <...> / Не ридайте, а взивайте / Рабів до борби»* («Грайте, грайте кроваві струни...») [17, с. 111].

Особливе місце у поетичному доробку В. Гренджі-Донського займає тема революційних подій 1918–1919 років, до якої митець повертається протягом усієї творчості. Як зазначає відомий історик із діаспори П. Стерчо, «з 7 на 8 січня 1919 року гуцули під проводом братів Василя, Івана і Дмитра Климпушів, Степана Клочурака та Олекси Мочарняка збройно виступили, щоб засвідчити свою волю жити в українській державі. Коли з усіх сторін стали наступати вороги, вони зброєю боронили свою батьківщину й проголосили її Гуцульською Республікою з 42-членним парламентом і 4-членним урядом» [15, с. 118–119]. Захоплення В. Гренджі-Донського цими героїчними подіями вилилося в циклі поезій, об'єднаних під назвою «Пам'яті доби Відродження в р. 1918» і вміщених у третій збірці «Шляхом терновим» (1924). Це пройняті самостверджуючим пафосом поезії, сповнені готовністю до відкритого стоїчного опору й боротьби: *«Коліть, стріляйте наші груди, / Паліть нам рани віч огнем, – / Хвилина прийде вам страшна, / <...> / За нашу волю, за край рідний, / Пірвем кайдани на руках, / Пірвем, щоб скути з них шаблі...»* («Коліть, стріляйте наші груди») [17, с. 111]. Поет вдається до палких закликів-звертань до свого народу, вторуючи Шевченковому «... поховайте та вставайте», взиває: *«Вставай народе, зривай кайдани, / Виріж тиранів, катів убивай, / <...> / Раби до бою, за любимий край»* (28.X.1918) [17, с. 112]. У спогадах В. Гренджа-Донський, аналізуючи свою третю поетичну збірку, зазначає: «В цих перших збірках («Квіти з терньом», «Золоті ключі» – В. Ш.) не міг я ще виступати “гостро, революційно”, адже я мав турботи ще зі своїми документами громадянства. З часом <...> я одержав громадянство. Тоді вже, будучи повноправним громадянином <...> мав право “притиснути перо і гостріше”. Тоді я вже не побоювся написати й опублікувати такі віршові заклики у третій збірці, як: “... виріж тиранів, / катів убивай” або “... жандармів ваших ми не боїмося, / кайдани ваші нам не страх...”» [18, с. 71]. З приводу віршів вищеназваної збірки дочка поета Зірка Гренджа-Донська зазначає, що «його поезія тут перейнята бунтарством, бо сумління сповнене ненавистю до чужинців – окупантів, які сплюндрували і далі руйнують не тільки рідне Закарпаття, але й інші українські землі. Своє призначення поет бачив у тому, щоб кликати поневолений народ до боротьби» [18, с. 73].

Важливу роль у формуванні руху опору на Закарпатті 20–30 років відіграв перший у краї суспільно-політичний і літературний журнал «Наша земля» (1927–1928), видавцем і редактором якого був В. Гренджа-Донський. Нашу увагу привернув фрагмент зі спогадів митця, де він якнайкраще охарактеризував потенційні можливості журналу та свою громадянську позицію: «Думка свого власного журналу мене втішила й глибоко захопила з кількох причин. По-перше, матимемо на сторінках журналу можливість освідомлювати не тільки національно, але й соціально; українізація Закарпаття журналом підсилиться і притягнемо молодь з-під впливу денаціоналізаторів. Українізація Закарпаття для мене була найважливішою справою, доки ще не запустила глибокі корені чехізація та сепаратистичні впливи «русинізму», бо тенденції я вже тоді бачив» [18, с. 77].

Помітне місце в журналі займала рубрика «Література», де висвітлювався літературний процес, друкувалися вірші й проза не тільки закарпатських письменників, а й митців зі Східної та Західної України: твори Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, В. Стефаника, М. Коцюбинського, О. Кобилянської, П. Тичини, В. Сосюри, Г. Косинки та ін., які будили національну свідомість [19, с. 84].

Широко представлена на сторінках «Нашої землі» й оригінальна поезія В. Гренджі-Донського, який за два роки функціонування журналу опублікував у ньому близько сорока поетичних творів. Найпотужнішим за звучанням серед них, на нашу думку, є поезія «Розділили Україну поміж ворогів», у якій митець, повертаючись до згаданих вище революційних подій 1918–1919 рр. на Західній Україні, вказує на нове ярмо для рідного краю: «*Вже зелену Буковину / Топчуть постолом, / А з обох боків Карпатів / Хтось з новим ярмом...*» [17, с. 182]. Останній рядок є дуже промовистим: за недовомленістю «хтось з новим ярмом» криються цілком конкретні образи окупантів обополи Карпат – Чехії й Польщі, а зелену Буковину «румун присів». Гострим рефреном «розділили Україну поміж ворогів» автор пристрасно таврує кривдників свого народу, сповнений відчаю питає:

«– *Земле рідна, де ж подієш / Ти своїх діток?*»; «*І за що, за що лилася / Стільки кров братів?*» [17, с. 182]. Л. Голомб слушно зазначає, що програмовий вірш поета «Розділили Україну поміж ворогів» звучить гнівною інвективою, спрямованою проти ворожих сил, які розшматували Вітчизну. На думку дослідниці, «найбільшою трагедією України, за В. Гренджею-Донським, є роз'єднаність її земель» [4, с. 239]. Та поет вірить у щасливе майбутнє, в якому Україна «... *встане, встане, / Бо народ живе! / Вже не довгий час страждання / Й Воля оживе!*» [17, с. 182].

Цікавим фактом, що оприявнює наснаженість поетичної творчості В. Гренджі-Донського духом спротиву, є те, що поезії «Розділили Україну поміж ворогів», «Оце мій рідний край» та ще дві невідомі не дійшли до свого адресата, оскільки за наказом ужгородської прокуратури були skonфісковані жандармами разом з усім накладом тих номерів «Нашої землі», в яких ці

поезії були вміщені. Це був перший випадок конфіскації віршів на Підкарпатті, і skonфіскували їх, як зазначається в примітці 11-го числа журналу за 1927 р., «не мадярські шовіністи, що панували тут тисячу років, а чеські «демократи», що прийшли сюди «визволити слав'янських братів»... [7, с. 16–17]. Згодом за вірш «Розділили Україну поміж ворогів» ужгородський трибунал засудив поета на три місяці тюрми. У щоденниковому записі за 20 вересня 1930 року В. Гренджа-Донський так описує цю подію: «Сьогодні судив Україну чеський суд. Мені теж припалося три місяці тюрми... трибунал, що складався з одного чеха-русофіла, одного «русскаво» і одного чеського фашиста, засудив мене за той мій вірш... Звичайно, на справу дивлюсь флегматично... Ну, що робити? Гонення, значить, почалося і тут» [18, с. 86]. Зрештою, чеська поліція взагалі заборонила видання журналу як такого, що підривав «авторитет» офіційної влади, а точніше – чинив величезний опір чехізації. Вбачаючи небезпеку спротиву в ліриці В. Гренджі-Донського, 17 березня 1928 року на відзначенні 67-ої річниці з дня смерті Т. Шевченка представники чеської влади заборонили митцеві виступити з власним віршем «Пророкові – Великому Кобзареві» [16, с. 328].

Нестримну силу думки В. Гренджа-Донський опоетизовує у вірші «Наша мрія»: *«Не можна річку вгамувати, / Їй наказати: “Не пливи!” / Не в силі здержати ви думку, / Її скувати в ланцюги»* [17, с. 169]. За частим звертанням «ви» вчувається горде й презирливе ставлення до своїх кривдників, які безсилі будь-що зробити з силою опору думки митця як частини «нас» – колективного свідомого. Бо думка *«полетить там, куди захоче, / не жде вона на ваш наказ... / Не здержите ви наші мрії / і не відвернете ви нас!»* [17, с. 169]. Тут-таки поет стверджує й позицію колективного свідомого, яке спрямоване до України: *«А наша мрія – Львів і Київ, / Постійна із давен-давна, / Бо наша мати – Україна, / А мати в нас лише одна!»* [17, с. 170].

Ідейно співзвучним до поезії «Наша мрія» є вірш «Ми українці!», в якому автор в іронічній формі ніби заохочує своїх кривдників до дій, заздальгідь приречених на потужний опір, а отже, й на невдачу: *«Рвіть, топчіть, сепаратизуйте, / На наш шлях кидайте колод, / У кулак смійтесь і глузуйте, – / Прийде час: встане мій народ»* [5, с. 3]. В. Гренджа-Донський свято вірить у всеперемагаючу силу, що захована в єдності й згуртованості його народу: *«Хоч раби, хоч і пов'язані, / <...> / А ми свідомі як один. / Чим ми є, ми не ганьбимося, / Знайте: ось чий ми сини: / Ми українцями зevamoся! / А не «русняцькі русини»* [5, с. 3].

Образ сповненого рішучого спротиву героя, який до останнього віддиху залишається незламним, постає в поезії «Смерть революціонера». Перший рядок вірша одразу ж дає чітку характеристику героя-стоїка, «делінквента», який, хоч і «придавлений гнетом», у кайданах, та все ж стоїть, закований за «бунт» серед народу, бо обурений тим, що діти України «у

тяжкім ярмі, в неволі / <...> / тільки шибениці видно / посеред руїни» [6, с. 6]. Революціонер опиняється в межовій ситуації, позаяк змушений зробити важкий вибір між навіки зганьбленим життям у достатках, а значить – духовною смертю, та смертю фізичною, проте достойною вічного життя: «– *Ми знімем тобі з рук пута, / Не гани державу, / Будеш мати, що захочеш – / Честь і гроші й славу» [6, с. 6].* Та дух спротиву героя-революціонера непохитний, душа його цільна й не знає компромісів, він не вміє торгувати сумлінням і тому без жодних вагань обирає гідну смерть, люто проклинаючи своїх катів: «– *Будьте прокляті, тирані. / Не піду на згоду! / Затоптали ви в болото / Всі права народу. / <...> / Не злякаєте тюрмою, / Путами, терором, / Виллесь ваша кров собача / Не одним ще звором...» [6, с. 6].*

Отже, поетична творчість В. Гренджі-Донського є яскравим виявом руху опору на Закарпатській Україні 20–30-х років ХХ століття – одного з найсуперечливіших, але й найпродуктивніших періодів в історії краю. Митець в ім'я української ідеї протягом усього міжвоєнного двадцятиріччя своєю поезією робить шалений спротив різним негативним суспільним явищам і рухам, таким як мадяризація, чехізація, русофільство та сепаративне русинство. Поет з романтичним світовідчуванням у героїчних подіях недавнього минулого шукає близьких по духу героїв-стоїків, бунтарів, черпає від них наснагу для спротиву, який продуктивно втілює в життя. Про це свідчить реакція з боку офіційної влади, а саме непоодинокі випадки конфіскацій його віршів з періодичних видань, заборони виступів на різних урочистостях, а звідси – постійні погрози від працедавців, провокації, наклепи, насмішки і, зрештою, тримісячний арешт. Наснаженість лірики В. Гренджі-Донського силою опору виявляється в постійних закликах до боротьби, готовності до самопожертви, згуртованості та єдності народу перед ворогами-окупантами, в гострих осудах таких морально-етичних вад суспільства, як запроданство, зрадництво, пристосуванство, рабська натура. Та стрижнем опору поезії митця є насамперед цілісна особистість її автора – гордої й непокороєної людини, в лексиконі якої немає слова «компроміс», свідомого громадянина-українця, для якого все життя – це опір, а опір – це життя.

Список використаних джерел:

1. Баган О. В очікуванні очищення / О. Баган // Дивослово. – 2001. – № 2. – С. 61–63. – Рец. на кн. Ільницький Микола Драма без катарсису: сторінки літературного життя Львова першої половини ХХ ст. – Львів, 1999.
2. Волошин А. До читачів (Вступ до збірки поезій "Золоті ключі", 1923) // Твори Василя Гренджі-Донського : У 12-ти т. – Видання Карпатського Союзу, Інк. Відділ у Вашингтоні –Т. XI. – С. 326-327.
3. Гой В. Василь Гренджа-Донський // Твори Василя Гренджі-Донського : У 12-ти т. – Видання Карпатського Союзу, Інк. Відділ у Вашингтоні –Т. XI. – С. 95 – 97.
4. Голомб Л. Новаторські тенденції в українській літературі кінця ХІХ – перших десятиліть ХХ ст. / Л. Голомб // Ужгород: Гражда, 2006. – 296 с.

5. Гренджа-Донський В. «Ми українці!» / В. Гренджа-Донський // Наша земля. – 1927. – Ч. 1. – С. 3.
6. Гренджа-Донський В. «Смерть революціонера» / В. Гренджа-Донський // Наша земля. – 1928. – Ч. 12. – С. 6.
7. Конфіскація журналу // Наша земля. – 1927. – Ч. 11. – С. 16–17.
8. Мишанич О. В боротьбі за волю (В 65-річчя з дня народження В. Гренджі-Донського) // Твори Василя Гренджі-Донського : у 12 т. / В. Гренджа-Донський. – Видання Карпатського Союзу, Інк. Відділ у Вашингтоні, Д.К., 1981 – 1992. – Т. XI : Похорон поета. Огляд творчості поета. – 1990. – С. 454–456.
9. Пачовський В. Переднє слово (Вступ до збірки поезій "Квіти з терном", 1923) // Твори Василя Гренджі-Донського : У 12-ти т. – Видання Карпатського Союзу, Інк. Відділ у Вашингтоні –Т. XI. – С. 325-326.
10. Романенчук Б. Василь Гренджа-Донський (23. 4. 1897 – 25. 11. 1974) // Твори Василя Гренджі-Донського : У 12-ти т. – Видання Карпатського Союзу, Інк. Відділ у Вашингтоні –Т. I. – С. XI – XXVI.
11. Сабол о. Севастіян. Пам'яті співця карпатських полонин Василя Гренджі-Донського (у 5-ту річницю смерті) // Твори Василя Гренджі-Донського : у 12 т. / В. Гренджа-Донський. – Видання Карпатського Союзу, Інк. Відділ у Вашингтоні, Д.К., 1981 – 1992. – Т. XI : Похорон поета. Огляд творчості поета. – 1990. – С. 371–373.
12. Салига Т. Нескорена Муза (Штрихи до поезії УПА) // Т. Салига Імператив (Літературознавчі статті, критика, публіцистика). – Львів, 1997. – С. 188–202.
13. Сенік Л. Роман опору. Український роман 20-х років: проблема національної ідентичності / Л. Сенік. – Львів : Академічний Експрес, 2002. – 239 с.
14. Ст. Голос народу (Публічний протест проти великоруської мови) // Твори Василя Гренджі-Донського : у 12 т. / В. Гренджа-Донський. – Видання Карпатського Союзу, Інк. Відділ у Вашингтоні, Д.К., 1981 – 1992. – Т. XII : Додаткові твори. Бібліографія. – 1992. – С. 233–234.
15. Стерчо П. Карпато-Українська держава. До історії визвольної боротьби карпатських українців у 1919–1939 роках / П. Стерчо. – Львів: За вільну Україну, 1994. – 288 с.
16. Твори Василя Гренджі-Донського : у 12 т. / В. Гренджа-Донський. – Видання Карпатського Союзу, Інк. Відділ у Вашингтоні, Д.К., 1981 – 1992. – Т. XI : Похорон поета. Огляд творчості поета. – 1990. – 596 с.
17. Твори Василя Гренджі-Донського : у 12 т. / В. Гренджа-Донський. – [2-е вид.]. – Видання Карпатського Союзу, Інк. Відділ у Вашингтоні, Д.К., 1981 – 1992. – Т. I : Шляхом терновим : Поезії. – 1990. – 456 с.
18. Твори Василя Гренджі-Донського : у 12 т. / В. Гренджа-Донський. – Видання Карпатського Союзу, Інк. Відділ у Вашингтоні, Д.К., 1981 – 1992. – Т. X : Спогади. Листи. – 1988. – С. 1–354.
19. Ференц Н. «Я в «Нашу землю» вложив свою душу» / Н. Ференц // Поетичні горизонти Закарпаття: Літературно-критичні статті. – Ужгород : Мистецька лінія, 2006. – С. 82–89.

Стаття надійшла до редакційної колегії 15.11.2015 р.

Шетеля Виктор Иванович – аспірант кафедри української літератури Ужгородського національного університета

Поэтическое творчество Василия Гренджи-Донского как проявление движения сопротивления на Закарпатье 20-30-х гг. XX в.

Аннотація. В статті досліджено поетичне творчество В. Гренджи-Донського міжвоєнного двадцятиліття як проявление движения сопротивления на Закарпатье.

Ключевые слова: мадяризация, чехизация, поэтическое творчество, борьба, несокрушимость, движение сопротивления, призыв, национальное сознание.

Shetelia Viktor Ivanovich - graduate student of department of the Ukrainian literature of the «Uzhhorod National University»

Poetry of Vasyl Grendzha-Donsky as a manifestation of the resistance movement in Transcarpathia 20-30-ies. XX century.

Summary. The article studies the poetry of V. Grendzha-Donsky of the interwar twenty years as a manifestation of the resistance movement in Transcarpathia.

Key words: Madyarization, Czechization, poetry, struggle, invincibility, resistance movement, appeal, the national consciousness.